

Frafall på studieprogrammet i klinisk ernæring

Innledning

Frafall ved studieprogrammet for klinisk ernæring har vært en utfordring for Det medisinske fakultet og Institutt for medisinske basalfag gjennom flere år.

Fakultetet er bekymret for frafallet på studieprogrammet for klinisk ernæring. Dette har betydelige negative økonomiske konsekvenser både for fakultetet og instituttet. Med den vedtatte omleggingen av finansieringsmodellen vil trolig disse konsekvensene bli enda større, selv om størrelsen nok ikke skal overdrives. Flyten av studenter mellom klinisk ernæring og medisinstudiet skaper også utfordringer på medisinstudiet, da det kommer inn studenter som allerede har fullført førsteåret på medisin, og dermed ønsker å starte studiet på andreåret. Dette skaper både administrativt merarbeid, og gjør at det blir en kø av studenter som ønsker å komme inn på enkelte kull på medisinstudiet.

I 2022 utarbeidet fakultetet sammen med instituttet en rapport som tok for seg frafallet. Denne ble presentert fakultetsstyret i møte 13.12.22.

Fakultetsstyret anmodet i møtet 13.12.22 fakultetet om å utrede mulighetene for å gjøre endringer i fellesundervisningen med medisin (MED1100/ERN1100) for å hindre frafall på ernæringsstudiet. Vedlagt følger opprinnelig bestilling til Instituttet for medisinske basalfag, avdeling for ernæringsvitenskap, samt en revidert utgave av rapporten fra instituttet, etter oppklarende spørsmål fra fakultetsadministrasjonen.

Studieprogrammet i klinisk ernæring har et fastsatt måltall fra Kunnskapsdepartementet for hvor mange studenter det forventes uteksaminert hvert år. Hvis dette måltallet ikke nås, må fakultetet forklare årsaken til dette. Studieprogrammet i klinisk ernæring har et måltall på 32 uteksaminerte studenter årlig og har hatt følgende måloppnåelse i perioden 2018-2023:

År	Oppnådde grader	Differense måltall
2018	35	+3
2019	30	-2
2020	19	-13
2021	26	-6
2022	24	-8
2023	21	-11
Totalt	155	-37 (snitt: -6,2)

Det er også mulig å se hvordan måloppnåelsen kan bli fremover ved å se hvor mange registrerte studenter det er for hvert kull:

Kull - uteksamineres	Studenter pr. 16.4	Differanse måltall
H-19 - 2024	17	-15
H-20 - 2025	31	-1
H-21 - 2026	16	-16
H-22 - 2027	28	-4
Totalt	92	-36 (snitt: -9)

Merk at tallene er dagens tall, og at de kan bli både større og lavere før kullene uteksamineres. Her vil ytterligere frafall redusere antall ferdige kandidater og eventuelle innpassningsopptak øke antall uteksaminerte kandidater. Det vil også kunne være en viss mobilitet mellom kullene ved eventuelle permisjoner, og andre forsinkelser.

Fakultetets vurderinger

I sin rapport peker instituttet på at frafallet på studieprogrammet ikke er større enn ved andre masterstudier, men at dette studieprogrammet har fått mer oppmerksomhet omkring problemstillingen.

Opptak til studiet

Instituttet mener at det er opptaksmodellen til høyere utdanning i Norge som er årsaken til store deler av frafallet, ved at mange får opptak uten å ha klinisk ernæring som førsteprioritet ved søknad. Hvis man kun hadde tatt opp studenter som har ernæring som førsteprioritet antas det at frafallet ville blitt vesentlig mindre. Instituttet ønsker derfor å åpne opp for alternative opptakskriterier (ikke identiske med medisinstudiets opptakskriterier) for å kompensere utfordringene med opptaksmodellen. Instituttet peker også på endringene foreslått i NOU 2022:17, om ny modell for opptak til høyere utdanning, som noe som vil kunne gi ernæringsstudiet studenter som primært ønsker å studere ernæring, og ikke bruker ernæring som et ventestudium i påvente av opptak på medisinstudiet. Det har også vært en tilsvarende lekkasje til tannlegestudiet ved Det odontologiske fakultet.

Fakultetet er enige i instituttets vurdering av at opptaksmodellen skaper utfordringer for masterstudiet i klinisk ernæring, ved at studenter som ønsker å studere medisin, og har bedre resultater fra videregående skole får studieplass før de som ønsker å studere klinisk ernæring. Opptaksmodellen er imidlertid nasjonal, og det er ikke noe instituttet, fakultetet eller universitetet kan gjøre med.

Regjeringen la frem 05.04.24 Melding til Stortinget, 2023/2024: 20, «Opptak til høgare utdanning». Dette er regjeringens forslag til endringer i opptaksmodellen for høyere utdanning. Forslaget er sterkt redusert sammenlignet med NOU 2022:17. Av relevante endringer er det kun alderspoeng, og ekstrapoeng ved opptak som blir fjernet og som trolig vil påvirke opptaket til ernæringsstudiet. Siden det fortsatt vil være mulig å forbedre karakterer, antar fakultetet at endringene i søkermassen, og dermed også studentmassen ved starten av ernæringsstudiet, kun blir marginalt endret som følge av endringene i opptaket. Det vil være

muligheter for kjønnskvote, med det anser fakultetet for å ikke være relevant opp mot frafallsproblematikken.

Instituttet arbeider med å endre opptakskravene fra å være kun MEROD-kravene, som er fagkravet for å få opptak i dag, og identisk med fagkravet for å få opptak på medisinstudiet, til også å ha en alternativ rute med biologi i stedet for fysikk. En slik endring av opptakskravene kan hjelpe, men da det uansett ikke diskvalifiserer søkere med tilsvarende opptakskrav som medisin, anslår fakultetet at dette kun vil ha marginal effekt.

Endringer i fellessemestrene

Instituttet, ved Avdeling for ernæringsvitenskap, har sett på hvor store endringer i ERN1100 som må gjøres for at ulikhetene ved fellessemestrene skal være store nok til at det ikke overlapper. Vurderingen er at endringene må være såpass store at det, etter instituttets syn, ikke kan forsvares økonomisk eller ressursmessig. Instituttet viser til at den eneste endringen de ser som mulig i ERN1100/MED1100 er undervisningen i forbindelse med disseksjonsundervisningen. Instituttet påpeker at det ved en eventuell endring her er viktig at endringen ikke går utover muligheten for ernæringsstudentene å avlegge og bestå eksamen (som også er felles).

Når det gjelder ev. endringer i ERN1100, burde analysen etter fakultetets syn vært grundigere. Ernæringsstudiene ved Universitetet i Bergen og UiT: Norges arktiske universitetet har kun delvis overlapp med de første studieårene i på medisin. Fakultetet ser at en sammenligning mellom studiene ved UiO og UiB/UiT hadde vært nyttig. En dypere faglig drøfting, og en grundigere argumentasjonen er nødvendig for å se konsekvensene av eventuelle endringer. Instituttet viser heller ikke til noen konkret økonomisk kalkyle av kostnadene. Fakultetet har dermed ikke muligheten å vurdere eventuelle kostnader opp mot en eventuell gevinst. Om det skulle vise seg faglig forsvarlig å gjøre endringer, har dermed fakultetet ikke grunnlag å se på alternative måter å finansiere et en slik endring.

Instituttet trekker selv frem endringer i disseksjonsundervisningen der ev. endringer kan innføres, og uttrykker skepsis til at dette kan gå utover eksamen. Fakultetet ser at det her potensielt kan være mulig å legge opp læringsmål og læringsutbyttebeskrivelser på en slik måte at undervisning og eksamen ikke fullt ut overlapper med medisinstudiet. I så til felle vil man, på medisinstudiet, kunne argumentere for at å avlegge denne mulige endrede varianten ikke ville gi fullt fritak for det tilsvarende emnet på medisinstudiet. Disse mulighetene, samt de mer overordnede spørsmål, mener fakultetet gir et grunnlag for en større og mer vesentlig utredning enn den som er presentert av instituttet.

Fakultetet har tatt en rask, og helt overordnet analyse av bachelorprogrammene i ernæring ved UiB og UiT. Verken UiB eller UiT har fellessemestre for ernæring- og medisinstudiet. Det er heller ikke fullt overlapp mellom emnene. Det betyr at en student som har startet på ernæringsstudiet ved enten UiB eller UiT, og ønsker overgang til medisinstudiet ved samme universitet, ikke vil spare tid gjennom opprykk på medisinstudiet, men må påregne å ta alle de normerte seks årene. Dette selv om det er en viss overlapp og studentene dermed ikke får full uttelling for studiepoengene på medisinstudiet; når emnene ikke overlapper fullt ut, må de uansett avlegges, men med redusert studiepoengsuttelling. En slik løsning gjør at studenter ikke sparer tid på å studere ernæring i påvente av å starte på medisinstudiet. En kandidat med

bachelor i ernæring fra UiT og UiB kan søke seg inn på ernæringsstudiet ved UiO gjennom suppleringsopptaket, noe instituttet trekker frem som noe som bidrar til flere uteksaminerte kandidater.

Øvrige tiltak

Instituttet trekker også frem framsnakking av arbeidslivsrelevans, og at kandidatene i stor grad går ut i jobb.

Instituttet konkluderer med at tiltakene de foreslår i sin rapport vil ha større praktiske konsekvenser enn å gjøre endringer i fellessemestrene, og at det derfor ønsker å «frede» fellessemestrene.

Fakultetet ser imidlertid behov for en noe dypere faglig analyse av alternativ organisering av dagens fellesundervisning med medisin. Fakultetet savner også en mer utfyllende økonomisk vurdering av kostnader, og eventuelt hvordan inntjening kan bli av en slik endring.

Konklusjon og momenter til diskusjon

Instituttet skriver i sin rapport at de ikke ser noen mulighet for at å endre på dagens ordning med fellessemestre med medisin og odontologi. Instituttet peker på utfordringene ved at opptaksmodellen gir opptak til studenter som ikke er motivert for studiet. Fakultetet er enig i at opptaksmodellen er en vesentlig årsak til frafallet. Siden det ikke er mulig å endre opptaksmodellen i vesentlig grad må man finne indirekte løsninger på dette, og ønsker en utredning av alternativ organisering av fellessemestre, for å minimere antallet fremtidige medisinstudenter i søkermassen til studieprogrammet i klinisk ernæring.

Fakultetet foreslår derfor at dekanen nedsetter en hurtigarbeidende gruppe. Mandatet til denne gruppen er tenkt å se på organiseringen av de tidlige semestrene i studieprogrammet i klinisk ernæring, for å se om det er mulig å bidra til redusert frafall de første årene.

Gruppen presenterer sine medio høsten 2024 til fakultetsstyret.

Kan fakultetsstyret gi sin tilslutning til foreslått plan? Har fakultetsstyret noen innspill til sammensetningen og mandatet?